

ah

archæologia
historica

48/2023/1

OBSAH

Petra Šimončíková Koošová – Branislav Lesák Systematický archeologický výskum stredovekého mesta na príklade Bratislavy	7
David Vích Středověké Ústí nad Orlicí v archeologických pramenech	39
Jana Mazáčková – Petr Žaža What do we know about castle kitchens and their management? Forty years of excavations of Rokštejn Castle	63
Lenka Kovačiková – Pavel Drnovský Vyhodnocení zvířecích kostí z hradu Mokřice (Čechy). Ohlédnutí za pestrostí jídelníčku obyvatel středověkého hradu a možnostmi produkce potravin živočišného původu	81
Milan Sýkora Obléhání hradu Kostomlaty	113
Stanislava Blahová K dokladom hygieny na hrade Hrušov	143
Miroslav Plaček Voda na hradech johanitského státu v Egeidě	153
Peter Tajkov – Kamil Švaňa Archeologický výskum zaniknutého kláštora pavlínov v Gombaseku – Slavci	163
Alena Nejedlá – Tomáš Vlasatý – Jiří Hošek A new find of a Great Moravian decorated battle-axe head from Znojmo-Oblekovice	209
Petra Rokoská Miniaturní raně středověká sekera zdobená motivem ptáčků z Bašnic (okres Jičín)	219
Zuzana Borzová Hygiena starých Maďarov v odraze výskumu pohrebísk v karpatskom priestore	239
Dana Menoušková – Karel Slaviček Iconographic and special links of Uherské Hradiště tiles from the end of the 15th and the mid-16th century	257
Víra Hupalo – Volodymyr Moizhes Rare anti-epidemic 17th-century medallions from the church of Uzhhorod Castle	287
ZKRATKY	302

ah

archæologia
historica

48/2023/2

OBSAH

Radek Bláha Hygiena ve středověkém a raně novověkém Hradci Králové	319
Jiří Orna – Veronika Kočí Dudková – František Frýda – Lukáš Kučera Lázně ve středověké a raně novověké Plzni	343
Jan Frolík – Jan Musil Příspěvek k poznání hygienické situace v Chrudimi ve středověku a raném novověku	357
Jan Havrda – Anna Žďárská Příspěvek k poznání pokročilých hygienických zařízení v raně barokní Praze	385
Jiří Varhaník K otázce hygienických poměrů ve středověkém vězení	421
Milan Sýkora Hrad Skalka u Třebenic (okres Litoměřice)	431
Pavel Drnovský Tvrz v Mlázovicích (okres Jičín) ve světle archeologických výzkumů. Postavení sídla v kontextu okolních fortifikací a jejich vývoje	451
Petr Hejhal – Petr Duffek – Daniel Kovář – Martin Lanta – Ladislav Rytíř – Jakub Těsnohlídek Bastionová reduta u Rohozné (okres Jihlava)	479
Hana Brzobohatá – Jan Frolík – Filip Velímský Hromadné hroby jako příklad zvláštního zacházení se zemřelými ve středověku a hřbitov u kostela Všech svatých s kostnicí v Kutné Hoře – Sedlci	497
Pavel Drnovský – Ondřej Tůma – Marcela Horáková – Jiří Louda – Ladislav Rytíř Archeologický výzkum u kostela sv. Vavřince ve Vrchlabí (Čechy). Objev nejstarší fáze městského kostela	523
Rastislav Rusnák Náčrt stavebného vývoja gotických fáz dominikánského konventu v Košiciach	553
Marián Samuel Vodovod kamaldulského kláštera sv. Jozefa v Nitre na Zobore	573
Ladislav Čapek – Martin Chalánek Zaniklá středověká vesnice Zábdiší na panství hradu Žebrák	587
Lukáš Hlubek – Jakub Halama – Martin Baják Současný stav poznání zaniklé středověké vsi Stržiteže (k. ú. Svinov u Pavlova)	611
Petr Duffek – Jakub Těsnohlídek – Vlastimil Simota – Kateřina Těsnohlídková – Petr Hrubý – Libor Petr – Petr Kočár – Romana Kočárová – Veronika Brychová – Lenka Lisá Dehtářský a textilní výrobní areál v zázemí středověkého městečka Lukavce – příklad vrcholně středověké kolonizace na Vysočině	641
Lenka Pechová Použitie nákladového povrchu pri modelovaní ciest v Považskom Inovci v stredoveku	671
Jan John Archeologické doklady importu benátského theriakú do jižních Čech	685

KRONIKA

Jiří Varhaník

Osmdesátiny doc. PhDr. et Ing. Miroslava Plačka 693

ZKRATKY 697

ARCHEOLOGIE

MORAVY

A SLEZSKA

KOPŘIVNICE
HULÍN
KROMĚŘÍŽ – RYMICE
BRNO – ODRY
TIŠNOV
2023

Obsah:

Úvod a poděkování	1
Ze života pobočky	
1. XLI. setkání členů České archeologické společnosti, pobočky pro Moravu a Slezsko (Text: Dalibor Kolbinger; Fotografie: Jiří Blaha–Pavlína Daňhelová–Milan Pospíšilík)	2
2. Archeologické výstavy ČAS, pobočky pro Moravu a Slezsko v roce 2023 (Text Pavlína Daňhelová; Fotografie: Pavlína Daňhelová–Lidka Polišínská)	8
3. Odešel Jiří Karel (Petra Hnilová–Michal Vyhlídal)	13
4. Výstava a kniha vycházející z činnosti neprofesionálních archeologů v Odrách (Dalibor Kolbinger)	14
Nálezové zprávy - diskuse	
5. Archeologické nálezy ze zaniklé středověké vsi Heltinov (Lukáš Hlubek–Květoslav Wiltsch)	16
6. Archeologický výzkum reliktů středověké architektury v městské památkové rezervaci Nový Jičín (Petra Kaniová–František Kolář–Jana Koudelková–Romana Rosová–Pavel Stabrava)	23
7. Bronzový depot z Krnalovic (Radka Knápek–Aleš Knápek)	30
8. Kamenná kružba z kostela Nanebevzetí Panny Marie v Jerlochovicích (Mgr. art. Stanislav Klůčik, PhDr. Dalibor Prix, CSc.)	43
9. Monotematický Fe depot od hradu Přerovce (Zdeněk Kohoutek)	46
10. Archeologická sbírka Bruno Kladivy (Pavel Wodecki–Bruno Kladiva)	49
11. Rozhovor s dlouholetým sběratelem a amatérským archeologem ing. Bruno Kladivou (Pavel Wodecki)	56
12. Schwarzer Berg I, Třebom, aurignacké sídliště na Hlučínsku (Pavel Wodecki)	58
13. Výchozy kulmských prachovců na Opavsku (Pavel Wodecki)	94
14. Tvrz, dvorství a rod Pospíšilů v Nahošovicích (Josef Sehnálek)	96
Z historie neprofesionální archeologie na Moravě a ve Slezsku	
15. Několik poznámek k Františku Myklíkovi (Zdeněk Broda–Dalibor Kolbinger)	101
16. Dvojitě výročí Ignáce Tabarky (Pavlína Daňhelová)	114
17. Archeologická krajina Uničovska v obrazech. Několik poznámek k nové knize a německo- -českým vztahům v uničovské archeologii (Miloš Hlava)	118
18. Antonín Zelnitius a P. Arnošt Hrabal v dopisech (1942–1953) (Veronika Indriková–Martin Žižlavský)	127
19. Josef Homola, učitel, historik, archeolog, muzejník a vzdálený příbuzný Járy Cimrmana (Dalibor Kolbinger)	132
20. Dobrovolní archeologové a vlastivědní pracovníci Moravské brány, přilehlých Oderských vrchů a Záhoří (II) (Dalibor Kolbinger–Zdeněk Schenk)	146
Ze zahraničí	
21. Spověď zo štyridsaťročného zločinu – alebo história archeologického krúžku Centra voľného času Tip Top v Šali (Ján Kormoš–Roman Kormoš)	189
Aktuální zprávy	
22. Společný projekt, aneb jak informovat širokou veřejnost o působení amatérského archeologa ve Bzenci (Zdeněk Broda)	208
23. Schůzky sběratelů souvků v Bolaticích v r. 2023 (Jiří Dudek)	211
24. Po chříbských skalách a lomech naposledy (Bořek Žižlavský)	213
25. Zájemcům o staré pohlednice Chříbů (Bořek Žižlavský)	215
26. Chříby pohledem Jiřího Blahy (Bořek Žižlavský)	218
Použité zkratky	222

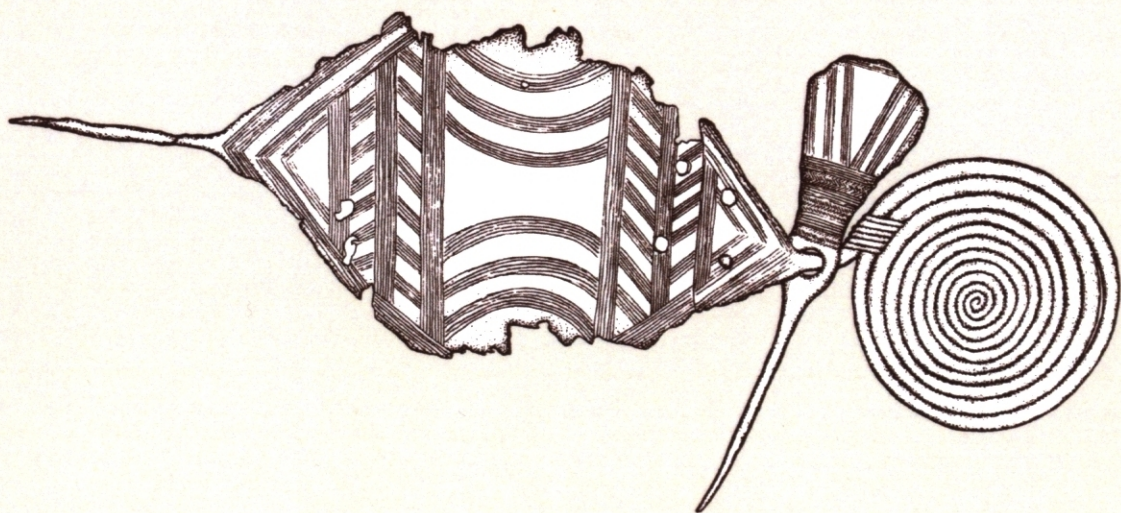
ARCHEOLOGIA TECHNICA 34

ZKOUMÁNÍ VÝROBNÍCH OBJEKTŮ A TECHNOLOGIÍ
ARCHEOLOGICKÝMI METODAMI

Obsah

Dyznové vložky – neobvyklý inventář moravských raně středověkých železářských hutí? <i>Ondřej Merta</i>	3
Materiálová analýza funerálnej liatiny z oblasti západného Spiša a jej vzťah ku Coburgovským železiarňam na Horehroní <i>Peter Roth – Jozef Petrik – Peter Blaško</i>	14
Výsledky a zhodnocení stavební obnovy vodního hamru Dobřív na Podbrdsku <i>David Tuma – Zdeněk Vaindl</i>	21
Doklady o metalurgické činnosti v Hodonicích ve starší době bronzové <i>Michael Kamarád</i>	38
Pozdně hradištní milířovací jáma na pálení vápna z Holubic, okr. Praha-západ <i>Petr Nový – Martin Černý</i>	46
Svorové ruly z Čučic. Zdroj raně středověkých žernovů na Moravě <i>Michal Hlavica – Antonín Přichystal – Rudolf Procházka – Petr Gadas</i>	56
Brněnský parní stroj na hranici Monarchie (a jedna jedinečná technická památka) <i>Ondřej Merta</i>	66

ARCHEOLOGICKÉ VÝZKUMY V JIŽNÍCH ČECHÁCH

Články

- Petr Šída – Petr Menšík – Vladimír Prokop*: Několik nových předneolitických lokalit z širšího okolí Veselí nad Lužnicí. Povrchové průzkumy Vladimíra Prokopa — *Neue vorneolithische Fundstellen aus der weiteren Umgebung von Veselí nad Lužnicí. Oberflächenprospektionen von Vladimír Prokop* 5
- Ondřej Chvojka – Petr Menšík – Vladimír Prokop – Jiří Bumerl*: Nové pravěké nálezy z povodí střední Lužnice. Povrchové sběry a ojedinělé nálezy do roku 2022 — *Neue vorgeschichtliche Funde aus dem Gebiet des Mittellaufs der Lužnice. Oberflächen- und Einzelfunde bis zum Jahre 2020* 31
- Jiří Fröhlich – Daniel Hlásek*: Polykulturní lokalita na Vltavě u Olešné — *Mehrperiodische Fundstelle an der Moldau bei Olešná* 73
- †Jan Michálek – Jiří Machart – Jaroslav Cícha – †Jaromír Chochol – Lenka Kovačiková – Adéla Plecerová – Tereza Šálková*: Mohylové a ploché žárové pohřebiště v polní trati “Na Markovci” u Oldřichova (okr. Písek). Výzkumy v letech 1869, 1973 a 2012–2013 — *Hügel- und Flachbrandgräberfeld in der Feldflur „Na Markovci“ bei Oldřichov (Kreis Písek). Ausgrabungen 1869, 1973 und 2012–2013* 83
- Ondřej Chvojka – Jiří Fröhlich – Jan John*: Depot z Držova (okr. Písek). Příspěvek k poznání spon mladší a pozdní doby bronzové v jižních Čechách — *Der Hortfund von Držov (Kr. Písek). Ein Beitrag zur Kenntnis der jung- und spätbronzezeitlichen Fibeln in Südböhmen* 189
- Jan John*: Maskovitý korálek a další nálezy laténské skla z okolí Chlumce — *Maskenperle und andere Funde latènezeitlichen Glases aus der Umgebung von Chlumec* 205
- Martin Pták*: Reliéfní dlaždice se slonem z hradu Zvíkova — *Relieffiese mit einem Elefanten aus der Burg Zvíkov* 211
- Daniel Kovář*: Opevněná poloha „Galli-Schlößl“ v Blansku u Kaplice (okr. Český Krumlov) — *Befestigter Platz „Galli-Schlößl“ in Blansko bei Kaplice (Kr. Český Krumlov)* ... 217
- Jan Ciglbauer – Libor Vobejda – Jindřich Figura – Erik Hieke – Rudolf Krajc – Tereza Šálková*: Využívání vody na šlechtických hospodářských dvorech na příkladu dendroarcheologie dvora Švamberku, okres České Budějovice — *The use of water in manor farmsteads illustrated on the example of the dendroarchaeology of the farmstead of Švamberk, České Budějovice District* 231

Pavel Koblasa – Jan Kocina – Ondřej Chvojka: Jindřich Richlý (1839 – 1907). První archeolog Jindřichohradecka — Jindřich Richlý (1839–1907). Der erste Archäologe des Gebiets um Jindřichův Hradec 249

Jubilea, vzpomínky

Jiří Fröhlich – Ondřej Chvojka: Za Peterem Braunem (1948–2023) 270

Ondřej Chvojka: Zemřel Jiří Waldhauser (1945–2023) 272

Rudolf Krajíc – Ondřej Chvojka – Zuzana Thomová: Zemřel pan profesor Petr Sommer (1949–2023) 273

Lubor Smejtek: Michal Ernéc – 60 274

Z nové literatury 277

Zprávy 285

BERICHT DER BAYERISCHEN BODENDENKMALPFLEGE

ARCHBAU
M-2017-363-1_7
A3 AK BIEBELRIED-
ERLANGEN
PL-A.1 MAINSTOCK
TM 7/4 PL.1
2003, 2018

Inhalt

5 Vorwort

Aufsätze

- 7 Zur spät- und postglazialen Vegetationsgeschichte nordöstlich von München
Philipp Stojakowits, Michael Peters und Arne Friedmann
- 19 Archäologische Begleitung beim Ausbau der A 3 zwischen Kreuz Biebelried und Fürth/ Erlangen
Cordula Brand, Lutz Kunstmann und Alexandra Völter
- 55 Siedlungsplatz der Ältesten Bandkeramik mit Bestattung an der A 3 bei Mainstockheim
Cordula Brand
- 81 Ein karolingischer Siedlungsplatz bei Hannberg
Cordula Brand
- 105 Zur Siedlungsstruktur des Ostvicus von Eining/ Abusina auf der Basis von Geophysik und Luftbild
Andreas Stele, Roland Linck und Daniela Lenz
- 115 Ausschnitte im Vicus. Bodenradaruntersuchungen auf Freiflächen in überbauten Kastellorten
Roland Linck, Simon Sulk, Veronika Fischer, Andreas Stele und Tatjana Gericke
- 127 Darre oder Räucherammer? – Ein römisches Wirtschaftsgebäude des Kastellvicus von Böhming
Katrin Naumann und René Naumann
mit einem Beitrag von Barbara Zach
- 141 Ausgrabungen auf dem Passauer Domberg
Alois Spieleder, Ralph Hempelmann und Thomas Maurer
- 155 Die Grabung des Jahres 1979 in der Andreaskapelle im Dombereich von Passau
Helmut Bender
mit einem Beitrag von George McGlynn
- 165 Häuserarchäologie auf dem Gelände des Marienhofs in München
Azer Arasli
- 231 Vom großen Ganzen zum kleinen Detail: Kartierung eines KZ-Außenlagers bei Landsberg am Lech
Roland Linck

241 Grabungen und Fundplätze 2022

265 Autorinnen und Autoren

BERICHT
DER RÖMISCH-GERMANISCHEN
KOMMISSION

BAND 101 / 102
2020 / 2021

RGK

Inhaltsverzeichnis

The Iron Age Settlements in the Micro-Region of Horodiște-Țipova, Distr. Rezina, Republic of Moldova. Magnetic Prospection, UAV Images and Drillings By Daniel Scherf, Aurel Zanoçi, Maria Kohle, Mihail Băț, Maximilian Mewes, Tatiana Nagacevski, Vitalie Sochircă, Isabel Hohle, Melani Podgorelec, Knut Rassmann, Kerstin P. Hofmann and Peter Ettel	5
Scholarship across barriers – the social history of the <i>Corpus Vasorum Arretinorum</i> By Philip Kenrick	49
Die Jupitersäulen und die übrigen Gattungen der Votivplastik in der <i>civitas Ulpia Sueborum Nicrensi</i> und ihr Kontext in der <i>provincia Germania superior</i> Von Peter Noelke	149
Bericht über die Tätigkeit der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts in der Zeit vom 1. Januar bis 31. Dezember 2020 Von Eszter Bánffy und Kerstin P. Hofmann	463
Bericht über die Tätigkeit der Römisch-Germanischen Kommission des Deutschen Archäologischen Instituts in der Zeit vom 1. Januar bis 31. Dezember 2021 Von Eszter Bánffy und Kerstin P. Hofmann	537
Hinweise für Publikationen der Römisch-Germanischen Kommission (Deutsch / Englisch / Französisch)	635

Die gekennzeichneten Zusammenfassungen wurden von Molly Tate und David Wigg-Wolf (Summaries) und Yves Gautier (Résumés) übersetzt.

BEZDĚŽ

VLASTIVĚDNÝ
SBORNÍK
ČESKOLIPSKA

32/2023

OBSAH

Lukáš Blažej Editorial	5
----------------------------------	---

ČLÁNKY A STUDIE, ČÁST SPOLEČENSKOVĚDNÍ

Miloslav Sovadina Hynek z Dubé (1276–1309)	9
<i>Hynek of Dubá (1276–1309)</i>	

Jiří Úlovec Tvrz Tlustec u Jablonného v Podještědí	35
<i>Fortress Tlustec near Jablonné v Podještědí</i>	

Jaroslav Panáček Pět století dvora Chvistec u Pavlovic	65
<i>Five centuries of farmyard Chvistec near Pavlovice</i>	

Kateřina Sommerová Muzeum na zámku Lemberk, část 2. – Jak vypadalo? A co se s ním stalo?	87
<i>Museum at castle Lemberk, Part 2. – What did it look like? And what happened to it?</i>	

Miloslav Sovadina Novinové články Ladislava Smejkal	101
<i>Newspaper articles by Ladislav Smejkal</i>	

ČLÁNKY A STUDIE, ČÁST PŘÍRODOVĚDNÁ

Lukáš Blažej Střevlíkovití brouci (Coleoptera: Carabidae) lesního spáleniště v Jetřichovicích (severní Čechy)	123
<i>Ground beetles (Coleoptera: Carabidae) of the forest burnt in Jetřichovice (Northern Bohemia)</i>	

Petr Mužák Současné možnosti sběru fosilií ze sedimentů svrchního cenomanu v okolí Maršovického vrchu (Dokeská pahorkatina)	141
<i>Contemporary possibilities of collecting fossils from upper cenomanian sediments in the surroundings of Maršovický hill (Doksy upland)</i>	

MATERIÁLY

Jaroslav Panáček Dvojitý život Stráže u České Lípy. Historie jedné zaniklé osady	155
<i>The double life of Stráž u České Lípy. The history of a defunct village</i>	

Michal Gelnar Neznámá sklářská huť na katastru obce Horní Prysk v Lužických horách	165
<i>Unknown glass factory in the cadastral territory of the village Horní Prysk in the Lusatian Mountains</i>	

Jaroslav Panáček
Soupis majetku augustiniánského kláštera v České Lípě z 1. poloviny 18. století _____ 171
Inventory of the property of the Augustinian monastery in Česká Lípa from the first half of the 18th century

Michal Gelnar
Nálezy hmotných pramenů po činnosti sklárny Augusta ve Falknově-Kytlicích _____ 193
Findings of material sources after the operation of the glass factory Augusta in Falknov-Kyttlice

Petr Havránek
Dobývání železných rud u Horního Sedla _____ 201
Mining of iron-stone near Horní Sedlo

ZPRÁVY

Jaroslav Panáček
Zpráva o činnosti Vlastivědného spolku Českolipska za rok 2022 _____ 209
Report on activities of the Society of Homeland Studies in Česká Lípa District in 2022

Petr Kozojed
Zpráva o činnosti Státního okresního archivu Česká Lípa za rok 2022 _____ 213
Report on activities of the State District Archives, Česká Lípa, in 2022

Zdeněk Vitáček
Zpráva o činnosti Vlastivědného muzea a galerie v České Lípě za rok 2022 _____ 217
Report on activities of the Museum of Homeland Studies and Gallery in Česká Lípa in 2022

KRONIKA

Eliška Vavříčková
130 let Sklářského muzea v Novém Boru _____ 227
130 years of Glassmuseum Nový Bor

Helena Braunová
**Malé muzeum, velké výročí.
100 let Sklářského muzea v Kamenickém Šenově** _____ 237
Small museum, big anniversary. 100 years of Glassmuseum Kamenický Šenov

Jiří Adamovič
Mgr. Petr Havránek sedmdesátiletý _____ 241
Seventieth birthday of Mgr. Petr Havránek

Seznam autorů _____ 247
List of authors

EURASIA ANTIQUA

Band 24

2022

Inhalt / Table of Content

Aufsätze	1
R. Krause, L. N. Korjakova, A. Stobbe, J. Burger, S. E. Panteleeva, E. Stolarczyk und S. V. Šarapova, Archäologische, ökologische und populationsgenetische Untersuchungen zu Siedlungswesen, Lebensweise, Ökonomie und demographischen Prozessen bronzezeitlicher Gesellschaften im südlichen Ural, Russische Föderation	1
E. Luneau, V. Martínez Ferreras, A. Abdykanova, K. Tabaldiev and G. Motuzaitė Matuzeviciute, Assessing variability in the Andronovo ceramic production of northern Kyrgyzstan in the light of social complexity, economy and mobility . .	25
R. Hurford and J. Crouwel, New light on Chinese chariots	57
R. Krause, V. Sava, A. Stobbe, M. Gumnior und F. Gogâltan, Die bronzezeitliche Befestigung von Sântana – Cetatea Veche am Unterlauf des Mureș in Rumänien . . .	67
B. Govedarica, Decorated Whetstone in the Bronze and Iron Age of Eurasia	91
B. Govedarica, Cult chariot from Glasinac	115
A. Batasova, The analysis of archaeological surveys as a source for studying Greek Chora of Asian Bosphorus: problems and solutions	135
A. V. Kovalchuk, Die Aschehügel bei der Siedlung „Sirenevaja Buchta“	153
E. Schultze, M. Ljubičev und A. Kaeselit, Besiedlungsgeschichte und Infrastruktur in der Region um Vojtenki (Ostukraine) während des 3.–5. Jhs. n. Chr.	171
E. Schultze, M. Daszkkiewicz, F. Schweigart und E. Bobryk, Grautonige Keramik der römischen Zeit aus Olbia und dem Umland. Archäologische und naturwissenschaftliche Analysen	227
Buchbesprechung	271
Stanislav Grigoriev und Yulia Vasina, Megaliths of the Vera Island in the Southern Urals (Finn Schreiber)	273

HISTORISCHER VEREIN FÜR
STRAUBING UND UMGEBUNG

JAHRESBERICHT 124/2022

INHALT

Bericht über das Vereinsjahr 2022	5
In memoriam Franz Karl <i>Monika Schneider-Stranninger</i>	22
Zum Stand der Restaurierung des Selpelius-Gemäldes aus der Basilika St. Peter <i>Alfons Huber</i>	25
Fragment eines Militärdiploms aus Pfatter (Lkr. Regensburg) <i>Rainer Wiegels</i>	33
Zu den Anfängen des städtischen Bauausschusses – „Sieben Paumeister“ entscheiden in baulichen Streitfällen(1494) <i>Alfons Huber</i>	53
Unterzeitldorn, Stadtteil im Norden Straubings Rückblick in vergangene Jahrhunderte <i>Cornelia Landstorfer</i>	67
Das Straubinger Flurl-Porträt, gemalt von Johann Georg Edlinger (1741–1819)* <i>Brigitte Huber</i>	125
Kulturkampf in Bayern auf Dorfebene – ein Vorfall in Ittling <i>Josef Ammer</i>	141
„Sichtbares und stolzes Zeichen“ der Straubinger Wasserversorgung Der Wasserturm: Seit 1923 „für die Zukunft unserer Stadt von höchster Wichtigkeit“ <i>Guido Scharrer</i>	159
Johann Brandl – ein Opfer des NS-Regimes <i>Hans Lohmeier</i>	197
STOLPERSTEINE IN STRAUBING <i>Dorit-Maria Krenn</i>	213
Straubing und der Donaustrom Teilstätte des UNESCO-Welterbes – Öffnung in die Welt <i>Helmut Erwert</i>	349
„Unter den dermaligen Umständen ...“: Das Volksfest fällt aus <i>Dorit-Maria Krenn</i>	367

MISZELLE

Agnes Bernauer im Spiegel der Forschung*	
<i>Werner Schäfer</i>	385

REZENSIONEN

Günther Moosbauer/Veronika Fischer, Römer und frühe Baiern in Straubing. Archäologie – Geschichte – Topographie.	
<i>Stephan Möslein</i>	395
Alfons Huber (Herausgeber und Bearbeiter), Das Schülerverzeichnis des Straubinger Jesuitenkollegs mit Gymnasium und Lyzeum 1631 – 1773.	
<i>Werner Schäfer</i>	402
Helmut A. Seidl, Obacht geben, länger leben! Vorbeugen und Heilen im alten Bayern	
<i>Stefan Maier</i>	405
Barbara Michal, Viecher. Über Tiere und Menschen auf dem Land.	
<i>Ulrike Schwarz</i>	406
Helmut Erwert, Eine lebensgefährliche Geheim-Mission. Ermittlungen zu den Ereignissen der kampflosen Eroberung der Stadt Straubing 1945 und zur Notwendigkeit kritischer Geschichtsforschung. Legende und Wirklichkeit	
<i>Werner Schäfer</i>	409
Florian Jung, Die Donau-Wald-Gruppe, 1946/47 – 1990	
<i>Ulrike Schwarz</i>	411
Autorenverzeichnis	415

HLASY

MUZEA VE FRENŠTÁTĚ POD RADHOŠTĚM

Ročník 40

Rok 2023

HLASY

MUZEUM VE FRENŠTÁTĚ POD RADHOŠTĚM

VLASTIVĚDNÝ ČASOPIS

Založen v roce 1954, obnoven v roce 1992

Ročník 40/2023, rok 2023

Vydává: Muzeum Novojičínska, příspěvková organizace – Muzeum ve Frenštátě pod Radhoštěm za finanční podpory města Frenštátu p. R.

Vydáno ve spolupráci s Muzejní a vlastivědnou společností, z. s. ve Frenštátě pod Radhoštěm a obcemi Bordovice, Kozlovice, Kunčice p. O., Lichnov, Tichá, Trojanovice a Veřovice.

Redakční rada: předseda – PhDr. Tomáš Baletka Ph.D. (SOKA Vsetín), výkonná redaktorka – Mgr. Alena Figarová (MNJ), členové – Mgr. Lenka Chobotová (SOKA Nový Jičín), Jiří Klučka, RNDr. Marie Sedláčková, Drahomír Strnadel, Radek Polách (MNJ), Mgr. Martin Trubač, Mgr. Martin Vitko (SOKA Nový Jičín).

Jazyková úprava: Mgr. Jana Babincová

Grafická úprava: Radovan Goj

Tisk: Lupress s.r.o., Frýdlant n. O.

Náklad: 350 ks

Adresa redakce: Muzeum ve Frenštátě pod Radhoštěm, Horní 220, 744 01 Frenštát pod Radhoštěm

Adresa administrace: Muzeum Novojičínska, p. o., 28. října 12, 741 01 Nový Jičín

Registrováno pod č. j. MK ČR E 11942

ISSN 1213-8371

ISBN 978-80-87359-40-2

Pokud není uvedeno jinak, fotografie pocházejí ze sbírek Muzea Novojičínska (MNJ) – Muzeum ve Frenštátě p. R.

přední strana: Pohled na frenštátské náměstí s kostelem sv. Martina kolem roku 1930. Foto: MNJ – Muzeum ve Frenštátě p. R.

zadní strana: Pohled na frenštátské náměstí s kostelem sv. Martina. Foto Stanislav Klimpar, 1961. Foto: MNJ – Muzeum ve Frenštátě p. R.

E 190190

Knihovna
ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV
AV ČR, BRNO, v. v. i.

61 632

OBSAH:

ČLÁNKY

<i>Martin Trubač: Obraz základního školství na Frenštátsku – 4. část</i>	4
<i>Martin Vitko: Jan Blokša a jeho rukopisná pozůstalost v SOKA Nový Jičín</i>	17
<i>Radek Polách: K svěmu a vždy dle pravdy! František Palacký</i>	21
<i>František Všeticka: Idealistický humanista Karel Kálal</i>	23
<i>Martin Vitko: Pamětní odznaky z oblasti Frenštátska a události s nimi spjaté II. – Sjezd Lašské hasičské župy Křenkovy a jubileum dobrovolného hasičského sboru ve Frenštátě pod Radhoštěm (1938)</i>	25
<i>Radek Polách, Alena Figarová: Prezident Edvard Beneš a jeho cesta na Moravu, 1946</i> ...	28
<i>Tomáš Polák: Nadporučík Emil Palichleb</i>	33
<i>Drahomír Strnadel: Kolektivizace na Frenštátsku</i>	45
<i>Aleš Bíbr: Hotel Vlčina – střípky vzpomínek</i>	52
<i>Renata Sobotíková: Vladimír Kajdoš</i>	59
<i>Jiří Horák: Geologický profil potokem Bystrý</i>	62

MUZEUM A SBÍRKY

<i>Lenka Maňasová: Muzeum ve Frenštátě pod Radhoštěm. I. část</i>	65
<i>Alena Figarová: Příspěvek k fondu vystěhovalectví</i>	76
<i>Jaroslava Študová: Návštěva muzea Albína Poláška v USA</i>	77

VÝSTAVY A PROGRAMY

<i>Jiří Klučka: Dveře s tajemstvím. Petr Helbich – život a fotografie</i>	81
---	----

VÝROČÍ

<i>Radek Polách: Malíř Beskyd a Kravařska Hugo Baar</i>	82
<i>Markéta Fabiánová: 105 let od narození Jana Hrnčárka</i>	84
<i>Tomáš Polák: Vzpomínka na Aleše Norského</i>	86
<i>Alena Figarová: Kalendárium 2023</i>	88

RECENZE

<i>Jiří Klučka: Jaroslav Kříž, Česká Amerika – Chicago</i>	91
--	----

PRAMENY

<i>Lenka Chobotová: Kronika města Frenštátu pod Radhoštěm</i>	92
<i>Alena Figarová: Tajemství z kostelní věže</i>	96

MONUMENTORUM TUTELA

Ochrana pamiatok 33

**Pamiatkový úrad Slovenskej republiky
2023**

Miroslav Lacko

- Málo známi veľkopodnikatelia v baníctve a obchode z čias protoglobalizácie: Bratia Feigelovci von Seibelsdorf a spišsko-gemerská banská oblasť v polovici 16. storočia
Little-known entrepreneurs in mining and trade from the era of proto-globalization: The brothers Feigel von Seibelsdorf and the Spiš-Gemer mining region in the mid-16th century 119

Patrik Beňuš – Martin Pliešovský

- Hutnícke podniky v Hnúšti a v Likieri do roku 1923
Metallurgical enterprises in Hnúšta and in Likier until 1923 143

Lukáš Patera

- Dejiny Krompašských železiarní v rokoch 1896 – 1914
History of Ironworks Krompachy in the years 1896–1914 159

Robert Kořínek

- Věžové vodojemy jako nedílná součást systémů vodního hospodářství hutnických provozů
Water towers as an integral part of water management systems in metallurgical operations 171

Miroslav Kleban

- Medzinárodné sochárske sympóziá v kove realizované vo Východoslovenských železiarňach v rokoch 1967 – 1974
International metal sculpture symposium held at the East Slovak Ironworks in the years 1967–1974 187

Petr Vácha

- Zvony železné a ocelové
Iron and steel bells 201

Veronika Aschenbrierová – Jarmila Očelová

- Využitie zanedbaného priemyselného dedičstva bývalého Coburgovského Pohorelského železiarskeho komplexu na rozvoj cestovného ruchu na Horehroní
Utilization of the neglected industrial heritage of the former Coburgs Ironworks Pohorelá for the development of tourism in the Horehronie region 213

**K DEJINÁM MLYNOV –
VÝSKUM A MAPOVANIE**

229

Radim Urbánek

- Molinologie – spojení řady specifických oborů
Molinology – combination of a number of specific disciplines 231

Adrián Lančarič	
Trnavské mlyny v archívnych prameňoch <i>Mills of the city of Trnava in archival sources</i>	245
Mária Zacharová	
Mlyny na Plaveckom panstve v novoveku <i>Mills on the Plavecký Castle Estate in Modern Period</i>	257
Nikola Danišová – Mária Jurčová	
Mlyny v Mlynskej doline – náčrt problematiky <i>Mills in Mlynská dolina – outline of the topic</i>	269
Radomír Hrivňák	
Vodné mlyny Novohradu: Holiša a Nitra nad Iplom <i>Water mills of the Novohrad region: Holiša and Nitra nad Iplom</i>	283
Izabela Danterová	
Dejiny mlynárstva na juhozápadnom Slovensku <i>History of milling in southwestern Slovakia</i>	295
Dávid Patera	
Mlynárstvo v historickom katastri obce Hnilčik <i>Milling in the historic cadastre of the village Hnilčik</i>	305
Michal Horáček	
Kde a jak hledat původní stavební dokumentaci k vodním mlýnům v českých archivech <i>Where and how to search the Czech archives for original construction documentation of water mills</i>	319
Tereza Bartošíková	
Vodné mlyny v Zbierke listín k vodnej knihe bývalej Abovsko-turnianskej župy v Štátnom archíve Košice <i>Water mills in the Collection of documents for the water book of the former Abov-Turňa County. State Archives in Košice</i>	325
Jana Tomovičová – Juliana Reichardtová	
Archívne a knižničné zdroje na výskum mlynov v Archíve Pamiatkového úradu SR <i>Archival and library sources for research on mills in the Archive of the Monuments Board of the Slovak Republic</i>	339
Juliana Reichardtová – Katarína Jesenská	
Rešerš: Mlyny, Mlynská dolina, technické pamiatky	351

Ulm und Oberschwaben

Zeitschrift für Geschichte, Kunst und Kultur

Inhalt

Aufsätze

- Daniel Oswald*
Das Kloster Weingarten und seine Lehenshöfe 9
- Dietmar Sauter*
Die Adelligen von Ummendorf in Oberschwaben
Vorfahren von Mechthild und Irmel,
den Stifterinnen des Klosters Pfullingen? 33
- Ulrich Höflacher*
Kristallisationspunkt dreier Weltreligionen
Die Heilig-Blut-Reliquie von Weißenau 69
- Ottfried Arnold*
Wo lag die Donaufurt bei Ulm
und wo der *pons superior*? 89
- Wolf-Henning Petershagen*
Wie viele Donaubrücken gab's im alten Ulm?
Überlegungen zum *pons superior* 109
- Bernd Breitenbruch*
Der Streit in Ulm ums Abendmahl bis 1531 121
- Edwin Ernst Weber*
Verkehrte Welt
Fastnacht an der Oberen Donau in vormoderner Zeit 179
- Reinhold Adler*
Zur Herkunft des Namens Einstein 207
- Vincenzo Damiani/Hans-Joachim Winckelmann*
Die *Anatomie* des Dr. Franc
Einführung, Edition und Übersetzung
des Kapitels *Anatomica* aus der ‚Ephemeris‘ 221

<i>Jürg Arnold</i> August Schultes (1810-1891), Pfarrer und Heimatforscher in Ulm	299
<i>Hanns Christof Brennecke</i> Militär als christliche Gemeinde Garnisonkirchen als Gattung christlichen Kirchenbaus?	329
<i>Nell Kuntosch</i> Der Einsatz von Kriegsgefangenen im Ersten Weltkrieg im heutigen Landkreis Ravensburg	349
<i>Ángel Ruiz Kontara</i> Die monumentale Erinnerung an die Kriegsgefangenen 1914-1918 in Ulm	379
<i>Reinhold Adler</i> Britische Kriegsdienstverweigerer im Internierungslager Ilag VB Biberach	399
<i>Frank Brunecker</i> Ankommen 1945-1960 Flüchtlinge und Vertriebene in Biberach	417

Rezensionen

- Martin Furtwängler* (Hg.): Baden-Württembergische Biographien. Band VIII. 2022 (Michael Wettengel) 455
- Winfried Nuber*: Munderkingen Chronik. 2 Bde. 2023 (Ursula Erdt) 456
- Dieter R. Bauer/Uwe Lohmann/Volker Trugenberger* (Hg.): „Von neuen Gebäuden auf alte Stöck“. Archivalische Quellen zur Häusergeschichte. 2019 (Christoph Kleiber) 458
- Christian Kayser*: Das ehemalige Benediktinerkloster Blaubeuren. Bauforschung an einer Klosteranlage des Spätmittelalters. 2020 (Wolfgang Schöllkopf) 461
- Claudia Mohn/Otto Wölbert* (Hg.): Der Chor des Ulmer Münsters. Kunstgeschichte – Bauforschung – Restaurierung. 2021 (Wolfgang Schöllkopf) 462
- Tjark Wegner*: Handlungswissen, Kommunikation und Netzwerke. Der Ulmer Rat im Konflikt mit geistlichen Einrichtungen (1376-1531). 2023 (Wolfgang Schöllkopf) 463
- Maria Griemert*: Comedien, Curen, Correctionen. Ulms Fundenkinder in der Frühen Neuzeit. 2022 (Frank Kressing) 465
- Tobias Binkert*: Bildungsbiografien südwestdeutscher Reichsgrafensöhne um 1600. 2022 (Ulrich Scheinhammer-Schmid) 467
- Ariane Schmalzriedt*: Baulast und Baulust. Die Entscheidung einer barocken Sakrallandschaft in Oberschwaben zwischen Donau und Iller. 2022 (Ulrich Scheinhammer-Schmid) 468
- Ulrich Hoffmann/Matthias Kunze* (Hg.): Franz Martin Kuen 1719-1771. Ein Maler zwischen schwäbischer Frömmigkeit und venezianischer Pracht. 2020 (Wolfgang Schöllkopf) 470
- Ingrun Klaiber*: Krieg in der Stadt. Ulm und seine Bevölkerung während der Koalitionskriege (1792-1815). 2021 (Simon Palaoro) 471

<i>Wolfram Schlenker: Tierschutz und Tierrechte im Königreich Württemberg. 2022 (Sabine Presuhn)</i>	473
<i>Wolf-Henning Petershagen: Die Ulmer Donauschiffahrt im 19. Jahrhundert. 2021 (Jenny Sarrazin)</i>	475
<i>Michael Wettengel: Revolution und Petitionen in Ulm 1848/49. 2022 (Ingrun Klaiber)</i>	477
<i>Regina Lampert: Die Schwabengängerin. Erinnerungen einer jungen Magd aus Vorarlberg 1864-1874. 2022 (Werner Trapp)</i>	478
<i>Peter Eitel: Geschichte Oberschwabens im 19. und 20. Jahrhundert. Bd. 3: 1918-1952. 2022 (Frank Brunecker)</i>	480
<i>Otmar Gotterbarm: Tarnname Laubfrosch. Die Funkmeßstellung Altbierlingen 1943-1945. 2020 (Ursula Erdt)</i>	485
<i>Winfried Nerdinger/Wilhelm Vossenkuhl (Hg.): Otl Aicher. Designer. Typograf. Denker. 2022 (Christof Rieber)</i>	486
<i>Frank Brunecker: Ankommen 1945-1960. 2022 (Peter Eitel)</i>	488
Autoren und Mitarbeiter	491
Verzeichnis der Abkürzungen	493
Abbildungsnachweise	496
Personenregister (Bernhard Appenzeller)	498
Ortsregister (Bernhard Appenzeller)	510
Gesellschaft Oberschwaben für Geschichte und Kultur e.V.	519
Verein für Kunst und Altertum in Ulm und Oberschwaben e.V.	520

A watercolor illustration of a church in Novojičín. The church features a prominent bell tower with a dark, rounded dome and a clock face. The main body of the church has a red-tiled roof with decorative elements. In the foreground, there are several trees, including a large green tree on the left and a bare tree on the right. A few figures are visible in the lower left corner, walking near a fence. The overall style is soft and painterly.

Vlastivědný sborník

Novojičínka

73. svazek
2023

Obsah:

STUDIE A ČLÁNKY:

Počátky pánů a hrabat z Hückeswagen a Příbora v Porýní a jejich genealogie	5
Jiří Jurok	
Kolekce středověké keramiky získaná Rudolfem Míkem v Luboměři	28
Lukáš Hlubek	
Gotické a renesanční zvony na Novojičínsku	37
Leoš Mlčák	
Generál tří armád. Eduard svobodný pán von Böhm-Ermolli	52
Zdeněk Kravar, Radek Polách, Jaroslav Zezulčík	
K jubileu první české národní slavnosti na Novojičínsku	67
Martin Vitko	
Práce novojičínských tiskařů a jejich konkurentů z pohledu milovníků krásné knihy	74
Michal Mocek	
Pamětní stuhy ze sbírek Muzea Novojičínska	90
Renáta Jašková, Radek Polách, Eduard Valeš	
Korálová fauna štramberských vápenců ve sbírkách Muzea Novojičínska	117
Lukáš Maceček	
ZPRÁVY:	
Ohlédnutí za výstavou o výtvarném umění Kravařska	124
Lenka Juráčková	
Expozice Dany a Emila Zátopkových v Kopřivnici	128
Pavel Dvořák	

Šlechtická dostaveníčka v Kuníně	130
Jaroslav Zezulčík	
225. výročí narození Františka Palackého	133
Zora Kudělková	
OSOBNOSTI:	
Jubilant Ivo Barteček (18. září 1953)	135
Zora Kudělková	
100 let od narození Jana Lukáška, plk. v. v.	138
Markéta Máchová	
Uzamčená ústa nešeptají znova	148
František Všetická	
LITERATURA:	
Promeškaná příležitost Větrkovic	151
Antonín Kalous	
Šarm a styl první dámy Hany Benešové a její otisk v módě 1. poloviny 20. století	156
Renáta Jašková	
Z literární produkce o regionu	159
Martin Vitko, Jana Grygaříková	

43

VÝCHODOČESKÝ SBORNÍK HISTORICKÝ

OBSAH

ČLÁNKY A STUDIE

VÁLKA 1866 A JEJÍ ODRAZ V DETEKTOROVÝCH PROSPEKCÍCH NA SILNIČNÍCH STAVBÁCH V PARDUBICKÉM KRAJI Matouš HOLAS	5–31
VOJENSKÉ STŘETY ROKU 1866 NA CHRUDIMSKU A SOUVISEJÍCÍ PAMÁTKY Jiří SYNEK	33–57
PARDUBICE ZA VÁLKY ROKU 1866 Jan TETŘEV	59–110
TVÁŘE VOJENSKÉHO TAŽENÍ Z ROKU 1866 OČIMA JEHO AKTÉRŮ Z ŘAD RAKOUSKÉ ARMÁDY (SE ZŘETELEM K REGIONU SEVEROVÝCHODNÍCH ČECH) Josef ŠRÁMEK.....	111–156

ZPRÁVY A RECENZE

VÁLEČNÝ ROK 1866 A NOVĚ PUBLIKOVANÉ MEMOÁRY Marie MACKOVÁ	159–161
--	---------

BIBLIOGRAFIE DĚJIN VÝCHODNÍCH ČECH ZA ROK 2022

BIBLIOGRAFIE HISTORICKÝCH A VLASTIVĚDNÝCH NEPERIODICKÝCH PUBLIKACÍ PRO ÚZEMÍ VÝCHODNÍCH ČECH ZA ROK 2022 David RICHTER.....	165–170
--	---------

ÚSTAV ARCHEOLOGICKÉ PAMÁTKOVÉ PÉČE
BRNO, v.v.i.

VÝROČNÍ ZPRÁVA
2021

OBSAH

Úvod	4
1.1. Historie vzniku ÚAPP Brno	4
1.2. ÚAPP Brno, v. v. i. v roce 2021	4
1.3. Organizační a personální struktura ústavu	7
1.4. Statutární a dozorčí orgány	8
1.5. Informace o změnách zřizovací listiny	9
Stanovisko dozorčí rady a rady instituce k návrhu zprávy o činnosti úapp brno, v. v. i. v roce 2021	10
Řešení vědeckých projektů a ediční činnost	11
Průzkumy, výzkumy a dokumentace v roce 2021	13
4.1. Pozitivní terénní akce	13
4.2. Seznam vypracovaných nálezových zpráv	81
Publikační činnost, konference, popularizace	84
5.1. Publikační činnost	85
5.2. Konference	100
5.3. Popularizace	102
Hospodaření organizace v roce 2021	108

Zentrum für Baltische und
Skandinavische Archäologie

Eine Forschungseinrichtung
in der Stiftung Schleswig-Holsteinische Landesmuseen
Schloss Gottorf

Jahresbericht 2022

Inhaltsverzeichnis

Vorwort	7
Report by the Scientific Advisory Board	8
Struktur und Organisation	10
ZBSA Kuratorium und Wissenschaftlicher Beirat	12
Finanzen und Personalkennzahlen	13
Mitarbeiter und Organigramm des ZBSA 2022	14
Forschungsbereiche	16
A ZBSA year in research	18
Themenbereich Mensch und Artefakt	20
Themenbereich Mensch und Gesellschaft	40
Themenbereich Mensch und Umwelt	80
Wissenschaftliche Servicebereiche des ZBSA	112
Die Abteilung GIS/Digitalisierung des ZBSA	114
Die Redaktion des ZBSA	115
Förderung und Kooperation	116
Förderung und Einwerbung von Drittmitteln	118
Kooperation	120
Vermittlung von Forschungsergebnissen	124
Tagungen, Sessions, Workshops	126
Lehrveranstaltungen	135
Betreuung von Examensarbeiten	136
Veröffentlichungen	138
Buchvorstellungen	142
Vorträge	146
Führungen	155
Medienspiegel	156